

nica obu religii oraz poznawana historia i kultura obu narodów ujawnia postawy szacunku i wzajemnego zrozumienia, jakimi kieruje się polska katecheza. Niezmiernie ważna na tym polu jest współpraca szkoły i Kościoła oraz mądre i merytoryczne reakcje mediów.

Aby jeszcze bardziej pogłębić klimat przyjaznego i otwartego dialogu, warto w tym miejscu zaproponować dostępne projekty edukacyjne. Jeden z nich to materiały edukacyjne w języku polskim, które znajdują się na stronie Internetowej Yad Vashem <<http://www1.yadvashem.org/yv/en/education/languages/polish/index.asp>>. Drugi to opracowane we współpracy polsko-izraelskiej scenariusze lekcji i zajęć edukacyjnych pt. *Zachować pamięć. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli 2008.

Ks. Piotr Goliszek

Katedra Katechetyki Szczegółowej KUL

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM NAUKOWEGO
„W SŁUŻBIE MAŁŻEŃSTWU I RODZINIE”
Z OKAZJI 20-LECIA ŚMIERCI KS. PROF. PIOTRA PORĘBY
(1908-1991)

W dniu 14 kwietnia 2012 roku w Lublinie odbyło się sympozjum naukowe poświęcone osobie ks. prof. Piotra Poręby i jego osiągnięciom wniesionym do nauki polskiej i duszpasterstwa rodzin. W sympozjum wzięli udział pracownicy Instytutu Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL, zaproszeni goście oraz studenci.

Otwarcia sympozjum dokonał ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski, Dziekan Wydziału Teologii. Ks. Dziekan zaznaczył, że ks. prof. Piotr Poręba rozumiał potrzebę rozwijania duszpasterstwa rodzin w ramach teologii pastoralnej. Jego osoba integrowała środowisko akademickie, a dorobek naukowy motywował do podejmowania dalszych działań związanych z duszpasterstwem rodzin. Ks. Dziekan wyraził wdzięczność ks. prof. dr. hab. Ryszardowi Kamińskiemu za podjęte działania w celu upamiętnienia dorobku naukowego ks. prof. P. Poręby oraz specjalizacji, którą on tworzył.

Wprowadzenia w problematykę sympozjum dokonał ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński, kierownik Katedry Duszpasterstwa Rodzin, który na wstępie przywitał doktorów ks. prof. P. Poręby: ks. dr. Antoniego Tomkiewicza oraz ks. dr. Ryszarda Lisa. Ks. prof. R. Kamiński przypomniał, że w 2011 roku minęła 20-ta rocznica śmierci ks. prof. P. Poręby, który reprezentował trzy dziedziny naukowe: psycholo-

gię, pedagogikę i duszpasterstwo rodzin, a w latach 1966-1981 prowadził zajęcia dydaktyczno-naukowe i badawcze w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL. Na zakończenie swego wystąpienia ks. prof. R. Kamiński zaprosił ks. prof. Mariana Zajęca do poprowadzenia obu sesji sympozjum naukowego.

Pierwszy referat, pt. *Kierunki badań ks. prof. Piotra Poręby*, wygłosił ks. dr Antoni Tomkiewicz. Prelegent zaznaczył, że problematyka poruszana przez ks. prof. P. Porębę dotyczyła wychowania człowieka jako dobrego chrześcijanina.

W jego nauczaniu można wyróżnić dwa zasadnicze nurty: publikacje i prace pisane pod kierunkiem ks. prof. P. Poręby dotyczące małżeństwa i rodziny oraz publikacje dotyczące katechezy i katechizacji. Ks. prof. P. Poręba zagadnienia małżeńsko-rodzinne realizował w świetle teologii małżeństwa, psychologii i pedagogiki. Tematem, któremu wiele uwagi poświęcił ks. prof. P. Poręba, było wychowanie dzieci i młodzieży do życia małżeńsko-rodzinnego. Jako pedagog, zwracał szczególną uwagę na kształtowanie atmosfery rodzinnej i preferował personalistyczny model wychowania, w którym dziecko ma być podmiotem wychowania. Następnym ważnym aspektem, którym zajmował się ks. prof. P. Poręba, było duszpasterstwo rodzin. Przygotował on program studiów na sekcji duszpasterstwa rodzin i zorganizował w latach 70-dziesiątych pierwszą uniwersytecką katedrę duszpasterstwa rodzin w Polsce i w Europie. Początkowo była to Katedra Psychologii Duszpasterstwa, z wyraźnym ukierunkowaniem na małżeństwo i rodzinę, a od 1974 roku została przemianowana na Katedrę Pedagogiki Rodziny, przyjmując koncepcję kształtowania wykwalifikowanych duszpasterzy rodzin. Było to spowodowane potrzebą pedagogizacji rodziców i procesem wychowania w rodzinie w ramach duszpasterstwa rodzin. Następny dział, którym zajmował się ks. prof. P. Poręba, to dział katechezy i katechizacji. Realizacja tej problematyki miała podwaliny w rozprawie habilitacyjnej, która dotyczyła problemów wychowawczych i poglądów pedagogicznych Walentego Gadowskiego. W rozprawie habilitacyjnej ks. prof. P. Poręba podjął próbę tworzenia pedagogiki katolickiej. Na zakończenie prelegent zaznaczył, że model kształcenia pracowników duszpasterstwa rodzin – według ks. prof. P. Poręby – musi mieć solidne podstawy teologiczne, a zarazem uwzględniać zdobycze ówczesnych nauk empirycznych, szczególnie pedagogiki, psychologii i socjologii.

W następnym referacie, pt. *Wkład ks. prof. Piotra Poręby w rozwój duszpasterstwa rodzin*, ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński zwrócił uwagę na troskę ks. prof. P. Poręby o rodzinę, w której dzieci winny być prowadzone do uczestnictwa w życiu Kościoła i społeczeństwa oraz poddane procesom socjalizacji. Ks. prof. P. Poręba widział potrzebę wypracowywania koncepcji duszpasterstwa rodzin w Polsce, nie tylko jako działalności, ale przede wszystkim jako dyscypliny naukowej. Przedmiotem wykładów i badań była rodzina w aspekcie psychologicznym i pedagogicznym.

W celu wypracowania podstaw naukowych za sprawą ks. prof. P. Poręby powołano w KUL-u Sekcję Duszpasterstwa Rodzin. Ponieważ zagadnienia badawcze duszpasterstwa rodzin należały do nurtu zagadnień pastoralnych, w 1973 roku sekcja ta została włączona do Instytutu Teologii Pastoralnej. Podstaw duszpasterstwa rodzin należy szukać w źródłach Objawienia i teologii, które ukazują źródło rodziny – pochodzenie od Boga. Według ks. prof. P. Poręby warunkiem dobrej pracy duszpasterza rodzin jest odpowiednie wykształcenie w sprawach życia rodzinnego oraz

osobowość wzorowana na Chrystusie-Dobrym Pasterzu. Ksiądz prof. P. Poręba podkreślał, że duszpasterstwo rodzin winno korzystać ze środków i metod nadprzyrodzonych i naturalnych. Ważnym środkiem jest również poradnictwo rodzin realizowane przez profesjonalny personel w sprawach rodzinnych, małżeńskich i wychowawczych. Podsumowując, prelegent zwrócił uwagę, że wkład ks. prof. P. Poręby w duszpasterstwo rodzin był znaczący i szedł w dwóch kierunkach: naukowym i praktycznym. Troska prof. P. Poręby o duszpasterstwo rodzin znajdowała odzwierciedlenie w publikacjach, pracach dyplomowych, ukazujących możliwości rozwijania duszpasterstwa rodzin oraz potrzebę zmian w myśleniu i działalności pastoralnej księży. Większość propozycji dotyczących duszpasterstwa rodzin, jego realizacji jak i praktyki, mimo upływu ponad 20 lat, nie straciła nic na znaczeniu.

Dr hab. Beata Parysiewicz, w referacie pod tytułem *Wychowanie religijne według ks. prof. Piotra Poręby*, przedstawiła nauki podstawowe i pomocnicze użyte przy koncepcji wychowania religijnego, do których zalicza się: teologia dogmatyczna i pastoralna, psychologia, pedagogika i pedagogika katolicka oraz socjologia wychowania. Prelegentka zauważyła, że sposób wychowania, preferowany przez ks. prof. P. Porębę, ma charakter wychowania integralnego. Celem takiego wychowania jest trwale zjednoczenie dziecka z Bogiem, życie w łasce, coraz głębsze poznanie Boga oraz pełniejsze przeżywanie miłości. Dr hab. B. Parysiewicz przedstawiła również kierunki wychowania religijnego, dotyczącego wprowadzenia wychowanka w poznanie Boga, wprowadzenia do modlitwy, do liturgii Kościoła i w światopogląd chrześcijański oraz uwarunkowania wychowania religijnego, metod i środków wychowania. Ks. prof. P. Poręba zadawał i szukał odpowiedzi na pytania: W jaki sposób winien działać wychowawca, aby wychowanie religijne przyniosło właściwe efekty? W jaki sposób rodzic czy nauczyciel winien przygotować się do wychowania? Pani dr hab. B. Parysiewicz przedstawiła również cechy osobowości rodzica i wychowawcy oraz zasięg koncepcji wychowania religijnego. Na zakończenie prelegentka zwróciła uwagę, że ks. prof. P. Poręba wskazywał, że wychowanie rodzinne winno być wsparte przez katechizację. Świadczy to również o aktualności koncepcji wychowania religijnego przedstawionej przez ks. prof. P. Porębę.

Na zakończenie I sesji sympozjum głos zabrał uczeń ks. prof. P. Poręby ks. dr Ryszard Lis, który studiował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w latach 1969-1972. Ks. dr R. Lis, dając świadectwo, ukazał księdza Profesora jako człowieka delikatnego, ale wielkiego ze względu na dorobek naukowy jak i wkład w rozwój duszpasterstwa rodzin.

W czwartym referacie, ks. dr Grzegorz Pyżlak przedstawił nurt nauczania dotyczący *Osobowości duszpasterza rodzin według ks. prof. Piotra Poręby*, gdzie ważnym elementem w realizacji tego celu jest osobowość duszpasterza. Duszpasterstwo rodzin za główny cel do zrealizowania stawia sobie ukazywanie czynności wychowawczych ukierunkowanych na życie doczesne i wieczne wiernych, nad którymi sprawuje pieczę. Ks. prof. P. Poręba zwracał uwagę na osobowość duszpasterza w jego pracy z małżeństwami i rodzinami. Odwoływał się do dokumentów Kościoła, które ukazują w jaki sposób wychować kandydatów do kapłaństwa. Według ks. prof. P. Poręby do ideału osobowości duszpasterza rodzin potrzebna jest koncepcja cech i postaw, które byłyby godne naśladowania i stały się normą postępowania. W kształtowaniu osobo-

wości duszpasterza rodzin wyróżnia następujące cechy: powołanie, troskliwość o życie rodziny, uzdolnienia duszpasterskie, zdolność do obserwacji i oceny, zdolność do nawiązywania kontaktów i zdolność do wczuwania się w trudności przeżywane przez rodziny. Ks. prof. P. Poręba przedstawia również postawy duszpasterza rodzin, które wchodzi w skład i stanowią treść jego osobowości. Są to postawy: żywej wiary, współżycia, dialogu, służby, bezinteresownej miłości i autentyzmu chrześcijańskiego. Duszpasterz rodzin winien je zdobywać w domu rodzinnym i rozwijać w seminarium duchownym oraz w życiu kapłańskim. Pomagają one w skuteczniejszym kształtowaniu królestwa Chrystusa w rodzinach. Ks. dr G. Pyżlak zauważył, że ks. prof. P. Poręba pozostawił w dorobku naukowym ideał osobowości duszpasterza rodzin. W dążeniu do tego ideału potrzebne są cechy i postawy, które winny stać się normą postępowania w pracy duszpasterskiej nad rodzinami.

Ostatni referat wygłosił ks. dr Jacek Goleń, pt. *Psychologiczne uwarunkowania życia małżeńsko-rodzinnego według ks. prof. Piotra Poręby*. Prelegent na początku wymienił najważniejsze cechy życia małżeńsko-rodzinnego, którymi są: spójność i trwałość życia małżeńskiego, które uwarunkowane są potrzebami, popędami, uczuciami i dążeniami partnerów. Pośród uwarunkowań psychologicznych życia małżeńskiego ks. prof. P. Poręba wyróżnił następujące: psychologia różnic płciowych, różnice w strukturze inteligencji i w sferze emocjonalnej, a także w procesach woliowych oraz w moralności i religijności mężczyzny i kobiety. Wśród psychologicznych czynników życia małżeńskiego ks. prof. P. Poręba wymienia: dobór osobowościowy małżonków, w tym warunki doboru psychofizycznego i psychoruchowego. Prelegent zwrócił uwagę, że ks. prof. P. Poręba w spojrzeniu na małżeństwo łączy argumentację psychologiczną z etyczną i teologiczną. Psychologię kontaktów środowiskowych uważa za czynnik życia małżeńskiego, podkreślając więź z otoczeniem rodzinnym i pozarodzinnym, więź ekonomiczną i mieszkaniową. Zwracał również uwagę na rolę dziecka w dopełnianiu osobowości rodziców oraz w pogłębianiu więzi uczuciowej między małżonkami. Ks. dr J. Goleń wymienił również wytwory psychiczne życia małżeńskiego, rozumiane jako reakcje i postawy małżonków, powstałe w wyniku wspólnych doświadczeń. Wśród wytworów dodatnich ks. prof. P. Poręba wyróżnił: radość z wzajemnego obcowania lub przebywania razem, zaufanie i szczerość, przyjaźń oraz dojrzewanie. Do wytworów ujemnych zaliczał: zły dobór i nieporozumienia małżonków w sprawach seksualnych, różnice poglądów, spięcia i konflikty na tle charakterologicznym, trudności na tle odmiennych dążeń, przeżywane problemy związane z trudnościami materialnymi, mieszkaniowymi, związane z denerwującym otoczeniem, spory na tle wychowania dziecka oraz konflikty prowadzące do rozpadu więzi uczuciowej. Ks. Poręba zwracał również uwagę na przygotowanie do życia małżeńskiego, a w szczególności na kształtowanie u dziecka obrazu małżeństwa jako sakramentu oraz trwałego związku domagającego się odpowiedzialnej miłości. Omiął wychowanie seksualne, wychowanie do miłości oraz dostarczenie przez rodziców wzorców przyszłych ról małżeńskich. W drugiej części swego wystąpienia ks. dr J. Goleń poruszył problematykę psychologicznego uwarunkowania życia rodzinnego. W realizacji tego tematu ks. prof. P. Poręba stawiał pytania: jakie potrzeby realizuje wspólnota rodzinna i jakie więzi decydują, że jest ona ogniskiem domowym? co składa się na atmosferę, w której dom rodzinny nie jest tylko mieszkaniem,

ale czymś więcej, z którego nie chce się odchodzić, chyba, że do podobnego środowiska przez założenie własnej rodziny? Następnie autor referatu ukazał, w jaki sposób rozumiał te zagadnienia ks. prof. P. Poręba. Kończąc swoje wystąpienie, prelegent zwrócił uwagę, że na atmosferę rodzinną – według ks. prof. P. Poręby – składają się: więzi uczuciowe między małżonkami, więzi uczuciowe rodziców i dzieci, więzi psycho-społeczne, więzi wychowawcze i więzi duchowe. W ten sposób kształtowane więzi zachęcają dzieci do tworzenia właściwej atmosfery również we własnej rodzinie.

Podsumowania sympozjum dokonał ks. prof. dr hab. Ryszard Kamiński, który zaznaczył, że temat sympozjum „W służbie małżeństwu i rodzinie” rozpatrywany był w trzech płaszczyznach: psychologicznej, pedagogicznej i duszpasterskiej. Wygłoszone referaty i treści w nich zawarte wykazały, że wkład ks. prof. P. Poręby dotyczył opracowania w latach 70-tych koncepcji naukowej duszpasterstwa rodzin. Za podjęcie się opracowania koncepcji duszpasterstwa rodzin ks. prof. P. Poręba uważany jest za klasyka naukowego duszpasterstwa rodzin w Polsce. Przypomniał on, że problemy rodziny trzeba badać przy zaangażowaniu kilku dyscyplin naukowych, zwłaszcza psychologii, teologii, pedagogiki i socjologii. Sympozjum było również okazją do zastanowienia się, czy podzielany jest pogląd, że duszpasterstwo rodzin jest najważniejszym posłannictwem, dziełem i obowiązkiem naszych czasów. Ks. prof. dr hab. R. Kamiński podziękował wszystkim za udział w obradach sympozjum.

Ks. Grzegorz Pyżlak
Katedra Duszpasterstwa Rodzin KUL